EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 204 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

liikmesriikide saadud kogemuste kohta seoses riiklikes tegevuskavades kehtestatud riiklike eesmärkide saavutamisega ja pestitsiidide säästvat kasutamist käsitleva direktiivi 2009/128/EÜ rakendamisel tehtud edusammude kohta

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Liidus kehtib üks maailma rangeimaid, kui mitte kõige rangem pestitsiidide[1] kasutamise lubamise ja kontrollimise süsteem. Euroopa Liidus on pestitsiidide ohutu ja säästva kasutamise õiguslikuks aluseks pestitsiidide säästvat kasutamist käsitlev direktiiv 2009/128/EÜ[2] (edaspidi „säästva kasutamise direktiiv“), määrus (EÜ) nr 1107/2009,[3] määrus (EÜ) nr 396/2005,[4] määrus (EL) 2017/625 [5] ja määrus (EÜ) nr 1185/2009[6].

Selle pestitsiide käsitleva raamistiku eesmärk on vähendada pestitsiidide mõju inimeste tervisele ja keskkonnale, vähendades sõltuvust pestitsiididest ning suurendades madala riskiga ja kemikaalivabade pestitsiidide kasutamist.

Säästva kasutamise direktiivis on sätestatud mitmesugused meetmed, mis vähendavad pestitsiidide kasutamisest inimeste tervisele ja keskkonnale tulenevaid ohtusid ja kaasnevat mõju ning aitavad seega saavutada pestitsiidide säästvat kasutamist. Üks direktiivi põhielemente on integreeritud taimekaitse rakendamine ja alternatiivsete lähenemisviiside või meetodite soodustamine, et vähendada sõltuvust pestitsiididest. Praegune ja tulevane ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) hõlmab mitut õigusakti, mis toetavad integreeritud taimekaitse rakendamist kasutajate poolt[7].

---

1 Käesolevas aruandes tähistab mõiste „pestitsiid“ direktiivi 2009/128/EÜ artikli 3 punkti 10 alapunktis a määratletud taimekaitsevahendeid.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/128/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse tegevusraamistik pestitsiidide säästva kasutamise saavutamiseks (ELT L 309, 24.11.2009, lk 71–86).

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta *(ELT L 309, 24.11.2009, lk 1–50).*

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. veebruari 2005. aasta määrus (EÜ) nr 396/2005 taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormide ja nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ muutmise kohta *(ELT L 70, 16.3.2005, lk 1–16).*

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus) *(ELT L 95, 7.4.2017, lk 1–142).*

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1185/2009, mis käsitleb pestitsiidide statistikat *(ELT L 324, 10.12.2009, lk 1–22).*

7 Määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta.
Määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta.
Määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta.

Säästva kasutamise direktiiv põhineb suures osas liikmesriikide tasandil võetavatel meetmetel, võttes arvesse põllumajanduse erinevusi ELis. Direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid koostama riiklikud tegevuskavad, milles määratakse kindlaks koguselised sihid, eesmärgid, meetmed ja ajakavad. Säästva kasutamise direktiivi täielik rakendamine vähendaks ohtusid inimeste tervisele ja keskkonnale ning sõltuvust pestitsiididest.

Säästva kasutamise direktiivi artikli 4 lõike 3 kohaselt peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande liikmesriikide saadud kogemuste kohta seoses riiklikes tegevuskavades kehtestatud riiklike eesmärkide rakendamisega, et saavutada direktiivi eesmärgid. Lisaks peab komisjon säästva kasutamise direktiivi artikli 16 kohaselt andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule korrapäraselt aru direktiivi rakendamisel tehtud edusammudest. Käesoleva aruandega täidetakse need aruandlusnõuded.

Ühiskonnas kasvab teadlikkus toidutootmise jätkusuutlikkusest, mille oluline osa on pestitsiidide säästev kasutamine, nagu on väljendatud ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030[8] ja Euroopa Komisjoni aruteludokumendis „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030“[9]. See teadlikkus väljendus 2017. aastal Euroopa kodanikualgatuses,[10] milles kutsuti komisjoni muu hulgas üles kehtestama kogu Euroopa Liitu hõlmavad kohustuslikud pestitsiidide kasutamise vähendamise eesmärgid. Euroopa kodanikualgatusele antud vastuses[11] võttis komisjon endale kohustuse kasutada käesolevat aruannet võimalusena hinnata, kas pestitsiididega seotud ohtude vähendamisel on tehtud piisavaid edusamme. Juhul kui edusammud ei ole piisavad, kohustus komisjon kaaluma kogu Euroopa Liitu hõlmava kohustusliku eesmärgi kehtestamist pestitsiididest tuleneva ohu vähendamiseks.

Lisaks avaldas Euroopa Kontrollikoda hiljuti aruande „Taimekaitsevahendite säästev kasutamine“,[12] milles hinnati, kas komisjoni ja liikmesriikide meetmed on aidanud vähendada pestitsiidide kasutamisega seotud ohtusid ning kas asjakohaste õigusaktidega on ette nähtud tõhusad stiimulid pestitsiididest sõltuvuse vähendamiseks. Aruandes esitatakse komisjonile mitu soovitust, sealhulgas soovitus muuta integreeritud taimekaitse põhimõtted praktilisteks kriteeriumideks ning parandada nii pestitsiidide statistikat kui ka ühtlustatud näitajaid.

Põllumajanduslike ökosüsteemide bioloogiline mitmekesisus on märkimisväärselt vähenenud – see väljendub põllulindude arvu vähenemises ja putukapopulatsioonide kadumises mõnes

---

Ettepanek: määrus, millega kehtestatakse eeskirjad, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavu (ÜPP strateegiakavad), COM(2018) 392.

8 Vt https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

9 Vt https://ec.europa.eu/commission/files/reflection-paper-towards-sustainable-europe_et.

10 Vt https://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2017/000002.

11 Vt https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2017/EN/C-2017-8414-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF.

12 Vt https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_05/SR_Pesticides_ET.pdf.

ELi osas. Muude tegurite hulgas on selliste muutuste oluliseks tõukejõuks peetud pestitsiidide kasutamist.

Komisjon käsitleb ühiskonna jaoks olulisi küsimusi, mis puudutavad jätkusuutlikkust, Euroopa rohelises kokkuleppes[13] ning eelkõige komisjoni strateegia „Talust taldrikule“ ja bioloogilise mitmekesisuse strateegia raames. Need algatused toetavad terveid ökosüsteeme ja bioloogilist mitmekesisust, jätkusuutlikumaid toidutootmissüsteeme ja tervislikumat toitumist, tagades samal ajal põllumajandustootjatele jätkusuutliku elatise ning tarbijatele juurdepääsu kvaliteetsele ja täisväärtuslikule toidule. On selge, et nende eesmärkide saavutamiseks on vaja uuenduslikke meetodeid.

Käesolev aruanne põhineb järgmistel teabeallikatel:

- komisjonile 31. märtsiks 2019 esitatud 15 läbivaadatud riiklikku tegevuskava, mis on kättesaadavad inglise keeles[14];
- vastused kirjale, mille komisjon saatis 2017. aasta oktoobris kõikidele liikmesriikidele ning milles tuuakse välja nende esialgsete riiklike tegevuskavade konkreetsed puudused;
- komisjoni auditid, mis viidi 2018. aastal läbi neljas liikmesriigis[15] ja 2019. aastal seitsmes liikmesriigis,[16] et uurida üldisi edusamme säästva kasutamise direktiivi rakendamisel;
- vastused kirjale, mille komisjon saatis 2018. aasta oktoobris neljale liikmesriigile[17] ning milles selgitatakse täiendavalt nende liikmesriikide esialgsete riiklike tegevuskavade konkreetseid puudusi;
- 24 liikmesriigi[18] vastused komisjoni 2018. aasta detsembri uuringule, mis käsitles nende liikmesriikide esialgsete riiklike tegevuskavade läbivaatamist;
- teave, mille liikmesriigid on esitanud komisjoni korraldatud säästva kasutamise direktiivi töörühma koosolekutel;
- komisjoni välja töötatud vastavuskontrolli indeksi tulemused, mille eesmärk on kvantifitseerida liikmesriikide edusamme säästva kasutamise direktiivi artiklite rakendamisel (lisa). Vastavuskontrolli indeks võimaldab mõõta iga säästva kasutamise direktiivi artikli järgimise taset Euroopa Liidu tasandil, tuginedes eespool nimetatud teabeallikatele ja otsesuhtlusele liikmesriikidega.

[13] COM(2019) 640 final, „Euroopa roheline kokkulepe“.

[14] Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Küpros, Leedu, Luksemburg, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Sloveenia, Soome, Taani ja Tšehhi Vabariik.

[15] Bulgaaria, Hispaania, Prantsusmaa ja Ungari.

[16] Austria, Iirimaa, Kreeka, Küpros, Leedu, Portugal ja Rumeenia.

[17] Küpros, Luksemburg, Malta ja Rumeenia.

[18] Austria, Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Rootsi, Taani, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik.

Säästva kasutamise direktiivi käsitleval komisjoni spetsiaalsel veebisaidil (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/nap_en). Kõik auditiaruanded on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/.

2. RIIKLIKUD TEGEVUSKAVAD

Säästva kasutamise direktiivi artikli 4 kohaselt pidid liikmesriigid edastama oma riiklikud tegevuskavad komisjonile ja teistele liikmesriikidele hiljemalt 26. novembriks 2012. Kõnealustes riiklikes tegevuskavades tuli kindlaks määrata pestitsiidide kasutamisest inimeste tervisele tulenevate ohtude ja mõju vähendamise koguselised sihid, eesmärgid, meetmed ja ajakavad. Samuti pidid liikmesriigid oma riiklikud tegevuskavad vähemalt iga viie aasta järel läbi vaatama.

Rohkem kui kaks kolmandikku liikmesriikidest jättis oma esialgse riikliku tegevuskava ettenähtud viieaastase tähtaja jooksul läbi vaatamata.

Kaheksa liikmesriiki vaatasid esialgse riikliku tegevuskava läbi viieaastase tähtaja jooksul[19]. Seitse liikmesriiki võtsid pärast kõnealust läbivaatamist vastu uue riikliku tegevuskava, kuid Saksamaa ei teinud olulisi muudatusi, sest ta pidas esialgset riiklikku tegevuskava piisavalt paindlikuks. Käesoleva aruande avaldamise ajaks oli veel 13 liikmesriiki[20] lõpetanud oma esialgse riikliku tegevuskava läbivaatamise, kuid mitte viieaastase tähtaja jooksul. Ülejäänud seitse liikmesriiki ei olnud oma esialgse riikliku tegevuskava läbivaatamist lõpule viinud.

Ainult üksikud liikmesriigid tegid esialgse riikliku tegevuskava läbivaatamise põhjal kindlaks konkreetsed kasulikud eesmärgid ja näitajad.

Kolm liikmesriiki[21] tegid esialgse riikliku tegevuskava läbivaatamise põhjal kindlaks kasulikud eesmärgid. Saksamaa seadis eesmärgiks vähendada 2023. aastaks võimalikku keskkonnaohtu 30 % võrreldes 1996.–2005. aasta keskmise näitajaga. Taani seadis eesmärgiks vähendada 2015. aasta lõpuks pestitsiidide koormuse näitajat (PLI)[22] 40 % ja väga suurt muret valmistavatest toimeainetest tulenevat koormust 40 % võrreldes 2011. aastaga. Prantsusmaa seadis eesmärgi vähendada taimekaitsevahendite kasutamist 2020. aastaks 25 % ja 2025. aastaks 50 % võrreldes 2015. aastaga.

[19] Austria, Belgia, Hispaania, Leedu, Luksemburg, Prantsusmaa, Saksamaa ja Taani

[20] Eesti, Iirimaa, Küpros, Läti, Malta, Poola, Portugal, Rootsi, Rumeenia, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariik ja Ungari.

[21] Prantsusmaa, Saksamaa ja Taani.

[22] Taani riiklikus tegevuskavas on pestitsiidide koormuse näitaja määratletud kui tervisele ja keskkonnale avalduva võimaliku kogukoormuse näitaja, mis arvutatakse pestitsiidide müügiandmetel põhinevate keskkonna- ja tervisenäitajate alusel.

Mõned liikmesriigid nimetasid oma esialgses riiklikus tegevuskavas kasulike eesmärkidena operaatorite koolitamist ja pestitsiididega töötlemise seadmete katsetamist (edaspidi „vastavuspõhised eesmärgid“). Kuigi tegemist on õiguslike nõuetega, leiavad liikmesriigid, et eesmärgi kehtestamine riiklikus tegevuskavas aitas suurendada säästva kasutamise direktiivi järgimise olulisust nendes valdkondades.

Kolm liikmesriiki[23] tõid esialgse riikliku tegevuskava läbivaatamise põhjal esile kasulikud ohtude vähendamise näitajad. Need olid SYNOPSi riskinäitaja[24] Saksamaal, pestitsiidide koormuse näitaja Taanis ning tervise- ja keskkonnaohu indeks Rootsis[25]. Teised liikmesriigid tõid esile näitajatest erinevad meetmed, mida nad pidasid kasulikuks. Nendeks olid doosiühikute arv (NODU),[26] toimeainete jäägid toidus, toimeainete sisaldus vees, koolituse läbinud inimeste arv ning turule lastud taimekaitsevahendite kogused.

Enamik liikmesriike ei ole puudusi, mille komisjon nende esialgsete riiklike tegevuskavade puhul kindlaks tegi, läbivaadatud riiklikes tegevuskavades käsitlenud, nii et suurem osa läbivaadatud riiklikke tegevuskavasid ei ole piisavalt edasipüüdlikud ning neis ei ole seatud kõrgetasemelisi tulemuspõhiseid eesmärke taimekaitsevahenditega seotud ohtude ja taimekaitsevahenditest sõltuvuse vähendamiseks.

Komisjonile 31. märtsiks 2019 esitatud 15st läbivaadatud riiklikust tegevuskavast 13[27] keskenduvad ohtude vähendamisele, samas kui Prantsusmaa ja Luksemburg eelistavad ohtude vähendamise vahendina üldist kasutamise vähendamist.

Ainult kolm liikmesriiki[28] määrasid säästva kasutamise direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel kindlaks selged kõrgetasemelised tulemuspõhised eesmärgid. Taani kehtestas pestitsiidide koormuse näitaja sihttasemeks 1,96 ja säilitas seega oma esialgses riiklikus tegevuskavas seatud sihttaseme. Prantsusmaa kehtestas eesmärgiks vähendada taimekaitsevahendite kasutamist 2020. aastaks 25 % ja 2025. aastaks 50 %, ilma et see avaldaks negatiivset mõju põllumajandusettevõtete sissetulekutele. Luksemburg kehtestas kõrgetasemelise eesmärgi vähendada taimekaitsevahendite kasutamist 2030. aastaks 50 % võrra.

[23] Rootsi, Saksamaa ja Taani.

[24] SYNOPSi riskinäitaja on mudel, mille abil hinnatakse taimekaitsevahendite võimalikku ohtu keskkonnas (https://www.nap-pflanzenschutz.de/en/practice/assessment-of-pesticide-use/risk-analysis-synops/).

[25] Seda näitajat on kirjeldatud Rootsi riiklikus tegevuskavas, mis on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_swe_en.pdf.

[26] Doosiühikute arv (NODU) arvutatakse müügiandmete põhjal ja see vastab Prantsusmaal riiklikul tasandil põllukultuuride töötlemise keskmisele arvule aastas (https://agriculture.gouv.fr/quest-ce-que-le-nodu).

[27] Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Küpros, Leedu, Malta, Poola, Portugal, Sloveenia, Soome, Taani ja Tšehhi Vabariik.

[28] Luksemburg, Prantsusmaa ja Taani.

Teistel liikmesriikidel on kas meetme- või vastavuspõhised eesmärgid. Poola on kehtestanud näitaja,[29] mis põhineb vastavusel määruse (EÜ) nr 1107/2009 konkreetsetele aspektidele (nt lubatud taimekaitsevahendite kasutamine) ja säästva kasutamise direktiivi konkreetsetele aspektidele (nt professionaalsete kasutajate koolitamise nõude täitmine), ning näeb ette sellel näitajal põhineva kõrgetasemelise eesmärgi. Hispaania ja Belgia seadsid mõlemad selged eesmärgid, kuid need on kõik sektoripõhised ja seotud meetmetega (nt teavituskampaaniate arv aastas või loodavate näidisettevõtete arv), mitte mõõdetava mõjuga (nt integreeritud taimekaitset rakendavate professionaalsete kasutajate arv). Nii Sloveenia kui ka Soome seadsid eesmärkideks kehtivad õiguslikud nõuded (nt kõikide asjaomaste operaatorite koolitamine ning nõue, et kontrollide käigus ei tohi leida aegunud taimekaitsevahendeid).

Riikliku tegevuskava üldine eesmärk peaks väljendama piisavat edasipüüdlikkust, kuid enamikul läbivaadatud riiklikel tegevuskavadel jäi edasipüüdlikkusest vajaka. Seda on näha Küprose puhul, kes seadis eesmärgi vähendada jääkide piirnormide rikkumised 3 %-ni, ning Hispaania puhul (s.o liikmesriik, kus on peaaegu miljon põllumajandusettevõtet[30]), kes seadis eesmärgi edendada integreeritud taimekaitset vähemalt kahes katseettevõttes.

Prioriteetsed küsimused või head tavad on kindlaks määratud ainult pooltes läbivaadatud riiklikes tegevuskavades ning erilist muret valmistavad toimeained ainult ühes.

Liikmesriigid on säästva kasutamise direktiivi artikli 15 lõike 2 punkti c kohaselt kohustatud määrama oma riiklikes tegevuskavades kindlaks prioriteetsed küsimused või head tavad. Prioriteetsed küsimused on näiteks erilist tähelepanu nõudvad toimeained, põllukultuurid, piirkonnad või tavad. Viis liikmesriiki[31] määrasid läbivaadatud riiklikes tegevuskavades kindlaks prioriteetsed toimeained. Mitu liikmesriiki, sealhulgas Prantsusmaa, Hispaania ja Poola, nimetasid prioriteetse küsimusena vähem tähtsaid põllukultuure ning laiendasid nende kultuuride kahjuritõrjemeetodite valikut. Üheski läbivaadatud riiklikus tegevuskavas ei ole selgelt kindlaks määratud prioriteetseid piirkondi ega häid tavasid.

Vastavalt säästva kasutamise direktiivi artikli 4 lõikele 1 peavad riiklikud tegevuskavad sisaldama näitajaid, mis võimaldavad kontrollida erilist muret valmistavaid toimeaineid sisaldavate taimekaitsevahendite kasutamist. Prantsusmaa on ainus liikmesriik, kes näeb oma riiklikus tegevuskavas ette erilist muret valmistavate toimeainete kasutamise kontrolli. Ta kontrollib igal aastal müüdavate kantserogeensete, mutageensete ja reproduktiivtoksiliste toimeainete koguseid.

Kuigi üheski läbivaadatud riiklikus tegevuskavas ei ole säästva arengu direktiivi artikli 15 lõike 2 punkti c kohaselt ametlikult kindlaks määratud häid tavasid, sisaldavad kõik riiklikud

[29] Vt https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_pol-rev-2018_en.pdf.
[30] Vt https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmleg&lang=en.
[31] Belgia, Luksemburg, Prantsusmaa, Sloveenia ja Taani.

tegevuskavad mõningaid meetmeid, mida võiks pidada headeks tavadeks. Komisjoni auditite käigus leiti palju näiteid selle kohta, et liikmesriigid läksid säästva kasutamise direktiivi miinimumnõuetest kaugemale. Need näited on järgmised.

- Taani, Luksemburg ja Iirimaa nõuavad, et kui taimekaitsevahendeid müüakse mitteprofessionaalseks kasutuseks, peab juhiste andmiseks olema kättesaadav asjakohaselt koolitatud ja sertifitseeritud isik, samas kui Prantsusmaa on keelanud kasutada iseteenindust, kui taimekaitsevahendeid ostetakse mitteprofessionaalseks kasutuseks.
- Belgia kavatseb keelata kõigi keemiliste taimekaitsevahendite (v.a põhiainete ja madala riskiga toimeainete puhul) müügi mitteprofessionaalsetele kasutajatele ning taimekaitsevahendite mitteprofessionaalse kasutuse reklaamimise.
- Tšehhi Vabariik kavatseb kehtestada sihipärasema veeseire toetamiseks 2022. aastaks nõude, et professionaalsed kasutajad on kohustatud registreerima veebis kõik taimekaitsevahendite kasutusviisid.
- Hispaania kavatseb välja töötada IT-rakenduse, mis võimaldab registreerida elektrooniliselt kõik taimekaitsevahenditega seotud tehingud, ning seab eesmärgiks, et riikliku tegevuskava perioodil kasutab seda süsteemi vähemalt 50 % turustajatest.
- Hispaania nõuab töövõtjatele kuuluvate pestitsiididega töötlemise seadmete sagedasemat katsetamist, kuna neid seadmeid kasutatakse tõenäoliselt sagedamini ja laiemal alal.
- Sloveenia nõuab kõigi uute pestitsiididega töötlemise seadmete kohustuslikku registreerimist ja kõikide puuduste kõrvaldamist registreerimise ajal, et vältida olukorda, kus puudused avastatakse viis aastat hiljem esimese kohustusliku kontrolli käigus.
- Belgia seab eesmärgiks, et 100 % pestitsiididega töötlemise seadmetest varustatakse riikliku tegevuskava perioodi jooksul vähese pestitsiidi kõrvalekaldega pihustiotstega.
- Iirimaa kasutab riiklikult rahastatud põllumajandushariduse, teadusuuringute ja arendustegevuse integreeritud süsteemi, mis aitab tagada, et taimekasvatajatel on ajakohastatud ja asjakohane teave integreeritud taimekaitse kohta.
- Taani kavatseb luua partnerluse pihustamis- ja täppistehnoloogia valdkonnas, et edendada selliste vahendite kasutuselevõttu nagu globaalsed positsioneerimissüsteemid (GPS) ja droonid; see on hea näide koostööst paljude sidusrühmadega, et saavutada säästva kasutamise direktiivi eesmärgid.

3. ÜHTLUSTATUD RISKINÄITAJAD

Komisjon on välja töötanud kaks ühtlustatud riskinäitajat, mis osutavad sellele, et kuigi

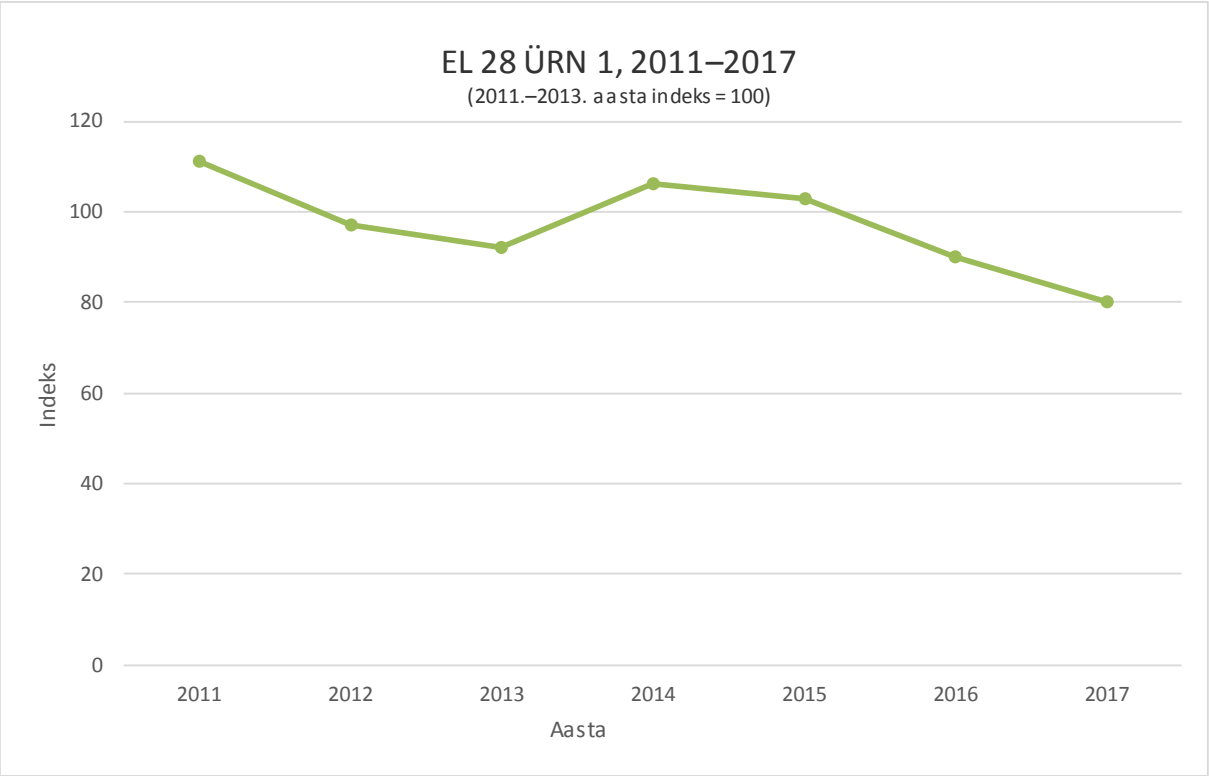
müüdud taimekaitsevahenditest tulenev oht on alates säästva kasutamise direktiivi jõustumisest vähenenud, on samal ajal märkimisväärselt suurenenud erakorraliste lubadega seotud näitaja.

Säästva kasutamise direktiivi artikli 15 lõikes 1 sätestatud kohustusi järgides kehtestati komisjoni direktiiviga 2019/782[32] ühtlustatud riskinäitajad. See oli kooskõlas ka kohustusega, mis võeti vastuseks Euroopa kodanikualgatusele „Keelustada glüfosaat ning kaitsta inimesi ja keskkonda toksiliste pestitsiidide eest“. Need näitajad võimaldavad komisjonil mõõta üldisi edusamme, mis on tehtud taimekaitsevahenditega seotud ohtude vähendamisel kooskõlas säästva kasutamise direktiiviga.

Esimene ühtlustatud riskinäitaja põhineb igas liikmesriigis turule lastud (müüdud) taimekaitsevahendite kogustel ning teine igas liikmesriigis määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 53 alusel väljastatud erakorraliste lubade arvul. Mõlemaid näitajaid kaalutakse, et kajastada taimekaitsevahendites sisalduvate toimeainete ohtlikke omadusi. Nende näitajate arvutamisel on asjakohane kasutada kolmeaastasel perioodil põhinevat lähtetaset, sest kasutatavate taimekaitsevahendite kogus ja laad kõiguvad aastate lõikes, kuna taimekahjurite esinemise juhtude ulatus ja raskusaste on aastati erinevad.

Joonis 1. Esimese ühtlustatud riskinäitaja (ÜRN 1) muutumine võrreldes lähtetasemega 100, mis põhineb 2011., 2012. ja 2013. aasta keskmisel näitajal

[32] Komisjoni 15. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/782, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/128/EÜ seoses ühtlustatud riskinäitajate kehtestamisega (C/2019/3580) *(ELT L 127, 16.5.2019, lk 4–10).*

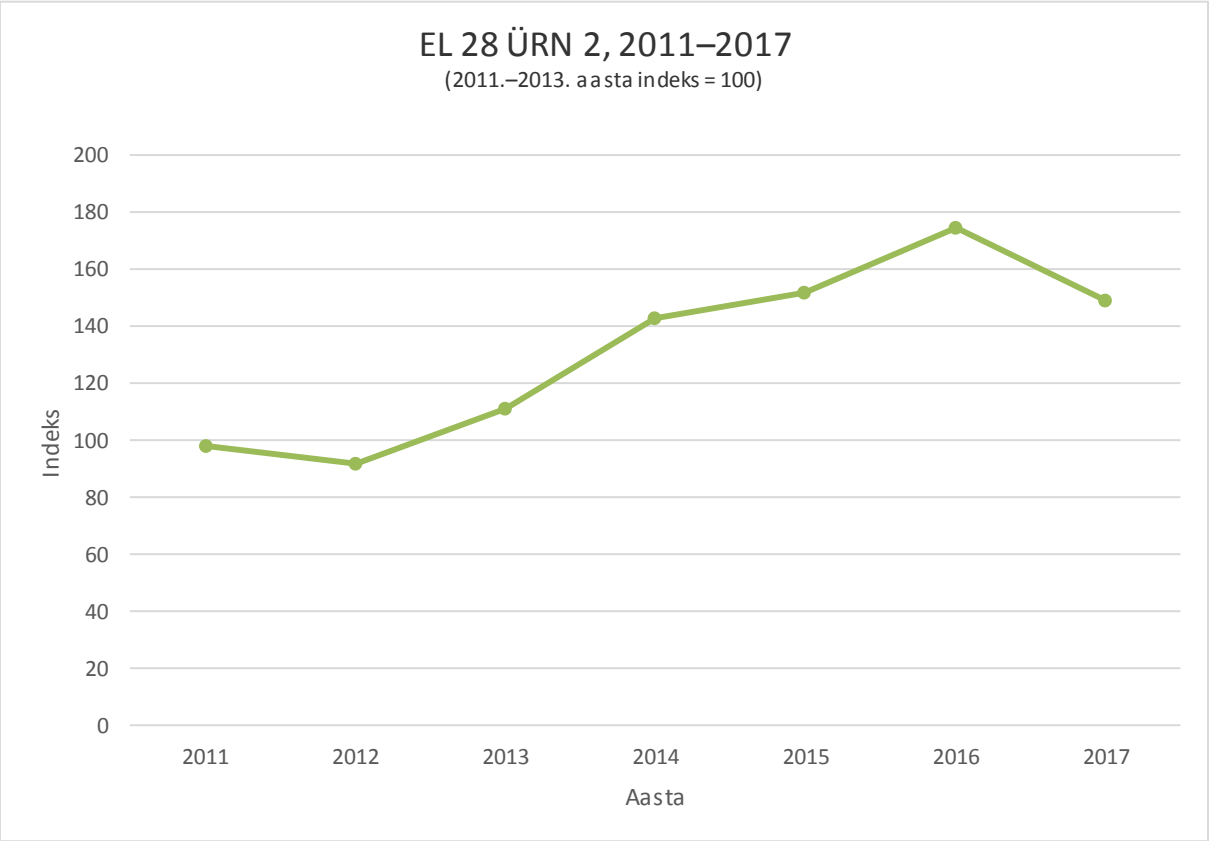

Allikas: Euroopa Komisjon

Esimene ühtlustatud riskinäitaja näitab 20 % riski vähenemist alates lähteperioodist kuni 2017. aastani, kuigi turule lastud taimekaitsevahendite kogus püsis sellel perioodil suhteliselt muutumatuna[33]. See annab alust arvata, et laialdasemalt on hakatud kasutama vähem ohtlikke toimeaineid. Sellegipoolest on riski ja kasutamist võimalik veelgi vähendada säästva kasutamise direktiivi parema rakendamise ja integreeritud taimekaitse suurema kasutuselevõtuga, sealhulgas kemikaalivabade kahjuritõrjemeetodite laialdasema kasutuselevõtuga.

[33] Vt http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=aei_fm_salpest09&lang=en.

Joonis 2. Teise ühtlustatud riskinäitaja (ÜRN 2) muutumine võrreldes lähtetasemega 100, mis põhineb 2011., 2012. ja 2013. aasta keskmisel näitajal

Allikas: Euroopa Komisjon

Teise ühtlustatud riskinäitaja kohaselt on risk suurenenud 50 % alates lähteperioodist kuni 2017. aastani. See näitaja põhineb erakorraliste lubade arvul, mida on kaalutud taimekaitsevahendites sisalduvate toimeainete ohtlike omadustega. Erakorralised load on siiski väga erineva ulatusega (ja seega on erinevad ka kasutatavate taimekaitsevahendite kogused), alates mõnest hektarist vähem tähtsate põllukultuuride puhul kuni ulatusliku kasutamiseni tähtsatel põllukultuuridel muudel juhtudel. Täpsemat näitajat ei olnud võimalik kehtestada, sest erakorralisi lube väljastanud liikmesriigid ei registreerinud ajavahemikul 2011–2017 kasutatud taimekaitsevahendite koguseid ega nendega seotud teavet ühtmoodi.

Kõnealused load antakse mitmesugustel põhjustel, sealhulgas seoses tekkivate taimetervise probleemidega ja määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 3 punktis 26 määratletud vähe levinud või väikese kasvupinnaga kultuuridel kasutamiseks. Mõnikord võivad need olla oluline osa Euroopa Liidu strateegiast uute taimekahjurite leviku kontrolli all hoidmiseks, kuna liikmesriigid saavad need load anda suhteliselt kiiresti pärast taimekahjuri avastamist. Nende lubade arvu märkimisväärne kasv võib siiski olla tingitud sellest, et liikmesriigid ei ole säästva kasutamise direktiivi ega määrust (EÜ) nr 1107/2009 allpool selgitatud põhjustel täielikult rakendanud.

Teise ühtlustatud riskinäitaja muutusest ilmneb, et taimekaitsevahenditest sõltumist vähendavad alternatiivsed meetodid taimekahjurite esinemise juhtude ennetamiseks ei ole veel kättesaadavad või neid ei kohaldata piisavalt. Samuti näitab see, et liikmesriigid peavad täitma määrusest (EÜ) nr 1107/2009 tulenevaid õiguslikke kohustusi, st pidama kinni taimekaitsevahendite lubamist käsitlevate otsuste tähtaegadest ning kasutama täielikult ära määruse artiklis 51 sätestatud vähe levinud või väikese kasvupinnaga kultuuridel kasutamise võimalusi (lubade kehtivuse laiendamine vähe levinud või väikese kasvupinnaga kultuuridel kasutamistele). See aitaks laiendada nende taimekaitsevahendite valikut, mida taimekasvatajatel on tavapäraselt lubatud kasutada, nagu on märgitud õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi raames läbi viidud taimekaitsevahendeid ja pestitsiidide jääke käsitlevate Euroopa Liidu õigusaktide (määrus (EÜ) nr 1107/2009 ja määrus (EÜ) nr 396/2005) hindamises[34].

Liikmesriigid peavad arvutama nii esimese kui ka teise ühtlustatud riskinäitaja, et teha kindlaks teatavate toimeainete kasutamise suundumused ja prioriteetsed küsimused, näiteks erilist tähelepanu nõudvad toimeained, põllukultuurid, piirkonnad või tavad, või head tavad. Samuti peavad nad edastama hindamise tulemused komisjonile ja teistele liikmesriikidele ning tegema selle teabe üldsusele kättesaadavaks. Praeguseks on esimese ja teise ühtlustatud riskinäitaja arvutanud ja avaldanud 20 liikmesriiki, kuid ainult üksikud liikmesriigid on kindlaks teinud teatavate toimeainete kasutamise suundumused, prioriteetsed küsimused või head tavad[35].

Nii esimene kui ka teine ühtlustatud riskinäitaja on kõrgetasemeline näitaja ning kooskõlas säästva kasutamise direktiivi artikliga 15 võivad liikmesriigid jätkata olemasolevate riiklike näitajate kasutamist või võtta lisaks neile kasutusele muid asjakohaseid näitajaid, et paremini kajastada oma territooriumil asjakohaste riskidega seotud suundumusi.

Komisjon on võtnud kohustuse töötada uusi andmeallikaid arvesse võttes koos liikmesriikidega välja täiendavad ühtlustatud riskinäitajad, et paremini mõõta taimekaitsevahendite kasutamisega seotud ohtude arengut ja nendest vahenditest sõltuvust. Eelkõige on komisjon selle valdkonna esmase prioriteedina kindlaks teinud vajaduse töötada välja teisele ühtlustatud riskinäitajale alternatiivne näitaja, et kajastada täpsemalt ohtusid, mis on seotud erakorraliste lubade väljastamisega. Selleks tuleks luua uus näitaja, mis põhineks kõnealuste lubade arvul, individuaalsetest lubadest tuleneval kasutusulatusel (nt töödeldud hektarite arv) ja kasutatud taimekaitsevahendite omadustel ning kajastaks seega paremini erakorralistest lubadest tulenevaid ohtusid.

Ühtlustatud riskinäitajate üksikasjalikum analüüs on kättesaadav aadressil .

[34] Vt https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/refit_en.

[35] Asjakohane teave liikmesriikide kohta on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators/trends-hri-ms_en.

4. DIREKTIIVI ÜLDINE RAKENDAMINE

Hoolimata ulatuslikest viivitustest riiklike tegevuskavade läbivaatamisel ja kõrgetasemeliste tulemuspõhiste eesmärkide puudumisest enamikes läbivaadatud riiklikes tegevuskavades on liikmesriigid teinud viimase kahe aasta jooksul säästva kasutamise direktiivi rakendamisel edusamme. Juhtudel, kus edusammud ei ole olnud rahuldavad, kaalub komisjon praegu erinevaid meetmeid, sealhulgas rikkumismenetlusi.

Komisjoni 2017. aasta aruandes[36] tunnistati tehtud märkimisväärseid edusamme, kuid jõuti järeldusele, et keskkonna ja tervise kavandatud paranemise saavutamiseks peavad liikmesriigid tegema säästva kasutamise direktiivi rakendamiseks rohkem tööd. Aruandes märgiti, et konkreetsed täiustamist vajavad valdkonnad on pestitsiididega töötlemise seadmete kontroll, teave pestitsiidimürgistuse juhtumite kohta ja integreeritud taimekaitse rakendamise hindamine.

Selles leiti, et liikmesriigid peavad oma riiklikud tegevuskavad läbi vaatama ja parandama nende kvaliteeti, kehtestades pestitsiidide kasutamisest tulenevate riskide ja mõju vähendamise pikemaajalise strateegia raames konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid ja näitajad. Need eesmärgid võimaldaksid liikmesriikidel jälgida säästva kasutamise direktiivi rakendamisel tehtud edusamme ja vajaduse korral oma strateegiat kohandada.

Komisjon on võtnud kasutusele mitmetahulise lähenemisviisi, et kõrvaldada need direktiivi rakendamise puudused liikmesriikides. Komisjon saatis 2017. aasta oktoobris kõikidele liikmesriikidele eraldi kirjad, mis põhinesid nende esialgsete riiklike tegevuskavade üksikasjalikul läbivaatamisel ja milles toodi välja konkreetsed puudused. Liikmesriike kutsuti üles neid küsimusi arutama, pidades silmas riiklike tegevuskavade võimalikku läbivaatamist.

Kirjadele saadetud vastuste põhjal viis komisjon läbi mitu sihipärast auditit, et hinnata säästva kasutamise direktiivi rakendamist 11 liikmesriigis, ning saatis lisaks kirja neljale liikmesriigile, et selgitada säästva kasutamise direktiivi rakendamise teatavaid aspekte.

Samuti töötas komisjon välja vastavuskontrolli indeksi, et võtta kokku edusammud, mida liikmesriigid on teinud säästva kasutamise direktiivi artiklite rakendamisel. See indeks näitab, et ajavahemikul 2017–2019 paranes säästva kasutamise direktiivi üldine rakendamine 10 %, nagu on kirjeldatud lisas.

[36] Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule liikmesriikide riiklike tegevuskavade ja pestitsiidide säästvat kasutamist käsitleva direktiivi 2009/128/EÜ rakendamisel tehtud edusammude kohta, COM(2017) 587; kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_report-overview_en.pdf.

Tuginedes nende kirjade vastustele, auditite tulemustele ja näitaja kohaselt tehtud edusammudele, märgib komisjon, et alates 2017. aastast on säästva kasutamise direktiivi rakendamisel tehtud täiendavaid edusamme. Näiteks väheneb jätkuvalt selliste piirkondade arv, kus kasutati õhust pritsimist, enamik liikmesriike on seadnud sisse põhjalikud süsteemid operaatorite koolitamiseks ja sertifitseerimiseks ning pestitsiididega töötlemise seadmete katsetamiseks ja on kehtestanud meetmed veekeskkonna kaitsmiseks ning pestitsiidide ohutu ladustamise ja käitlemise tagamiseks.

Ometi esineb mõnes liikmesriigis ikka veel konkreetseid puudusi säästva kasutamise direktiivi teatavate aspektide rakendamisel. Kõige sagedamini esinevad puudused on seotud viivitustega riiklike tegevuskavade läbivaatamisel ja pestitsiididega töötlemise seadmete katsetamisel ning vajakajäämistega säästva kasutamise direktiivi rakendamise hindamisel liikmesriikides, näiteks seoses integreeritud taimekaitsega. Juhtudel, kus edusammud ei ole olnud rahuldavad, kaalub komisjon praegu erinevaid meetmeid, sealhulgas rikkumismenetlusi.

4.1 INTEGREERITUD TAIMEKAITSE

Säästva kasutamise direktiivi kohaldamisel on jätkuvalt kõige sagedamini esinev puudus seotud integreeritud taimekaitse rakendamise hindamisega liikmesriikides.

Säästva kasutamise direktiivi artikli 3 punktis 6 on integreeritud taimekaitse määratletud kui „kõigi kasutatavate taimekaitsemeetodite hoolikas kaalumine ning sellele järgnev kahjulike organismide populatsioonide arengut tõkestavate sobivate meetmete integreerimine, nii et taimekaitsevahendite kasutamise ja muude sekkumiste ulatus püsiks majanduslikult ja ökoloogiliselt põhjendatud tasemel ning ohtusid inimeste tervisele ja keskkonnale vähendataks või viidaks miinimumini“. Komisjon peab integreeritud taimekaitset säästva kasutamise direktiivi üheks nurgakiviks ning leiab, et selle täielik rakendamine on pestitsiididest sõltuvuse vähendamiseks vajalik.

Integreeritud taimekaitse kaheksa üldpõhimõtet on loetletud säästva kasutamise direktiivi III lisas, kuid direktiivis ei täpsustata, kuidas neid põhimõtteid praktikas kohaldada, jättes selle liikmesriikide otsustada. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt tuleb need kriteeriumid kindlaks määrata riiklikul või isegi piirkondlikul tasandil, võttes arvesse kliimast, kasvatatavatest põllukultuuridest ja tootmismeetoditest tingitud põllumajanduse mitmekesisust nii liikmesriikide vahel kui ka sees. Liikmesriigid ei ole siiski sõnastanud neid integreeritud taimekaitse üldpõhimõtteid ümber normatiivseteks ja hinnatavateks kriteeriumideks, mida kasutajad peavad kohaldama. Seepärast puuduvad pädevatel asutustel normatiivsed ja hinnatavad kriteeriumid, mille alusel kontrollida vastavust integreeritud taimekaitse põhimõtetele, ning sel põhjusel on vähe tõendeid integreeritud taimekaitset süstemaatilise kohaldamise kohta.

Ühist põllumajanduspoliitikat käsitlevates kehtivates ja kavandatud õigusaktides nõutakse, et liikmesriigid looksid süsteemi toetusesaajate nõustamiseks maa majandamise ja põllumajandusettevõtte juhtimise küsimustes ning eelkõige integreeritud taimekaitset käsitlevas säästva kasutamise direktiivi artiklis 14 osutatud nõude osas. Selle süsteemi raames saavad toetusesaajad ja põllumajandustootjad küsida omal algatusel nõu heade põllumajandustavade, sealhulgas integreeritud taimekaitse kohta.

Kõik liikmesriigid võtavad integreeritud taimekaitse edendamiseks teatavaid meetmeid, kuid rakendatud põllumajandustavasid käsitlevate riiklikult rahastatud teadusuuringute ulatus on liikmesriigiti väga erinev. Samuti on struktuurid, mis ühendavad teadlasi ja põllumajandustootjaid, et teha põllumajandustootjate jaoks vajalikud praktilised nõuanded hõlpsamalt kättesaadavaks, paljudes liikmesriikides nõrgad.

Selleks et kõrvaldada integreeritud taimekaitse rakendamise hindamise puudused, mis on välja toodud komisjoni 2017. aasta aruandes, korraldas komisjon algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames rea kursusi ja ühepäevase integreeritud taimekaitse seminari, et anda liikmesriikidele raamistik, mille alusel nad saaksid kehtestada normatiivsed ja hinnatavad kriteeriumid, mida saaks kasutada integreeritud taimekaitse rakendamise hindamiseks.

Hoolimata paljudest headest näidetest, mis puudutavad integreeritud taimekaitse alaseid teadusuuringuid ja selle edendamist liikmesriikides, on integreeritud taimekaitse rakendamise hindamine siiski jätkuvalt kõige sagedamini esinev puudus säästva kasutamise direktiivi kohaldamisel. Seetõttu ei ole liikmesriigid suutnud ära kasutada märkimisväärseid võimalusi võtta integreeritud taimekaitse, sealhulgas kemikaalivabad kahjuritõrjemeetodid laialdasemalt kasutusele.

5. KOMISJONI MEETMED DIREKTIIVI RAKENDAMISE TOETAMISEKS

Selles jaos kirjeldatakse erinevaid meetmeid, mida komisjon on võtnud direktiivi rakendamise toetamiseks, sealhulgas vastusena Euroopa Parlamendi nõudmistele.

Pärast komisjoni 2017. aasta aruande esitamist põllumajanduse ja kalanduse nõukogu 6. novembri 2017. aasta istungil[37] tunnistasid ministrid säästva kasutamise direktiivi eesmärkide saavutamise ja integreeritud taimekaitse põhimõtete kiirema rakendamise tähtsust. Nad tegid kindlaks, et integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamisel on olulised sellised valdkonnad nagu madala riskiga taimekaitsevahendid, kahjuritõrjesüsteemid, rahaline toetus, kemikaalivabad tõrjemeetodid ja ühtlustatud riskinäitajad.

[37] Vt https://www.consilium.europa.eu/et/meetings/agrifish/2017/11/06/.

Euroopa Parlament võttis hiljuti, st 2019. aasta veebruaris vastu muu kui seadusandliku resolutsiooni säästva kasutamise direktiivi rakendamise kohta[38]. Euroopa Parlament väljendas kahetsust, et üldine rakendamise tase ei ole liikmesriikides pestitsiidide kasutamisest tulenevate ohtude ja pestitsiididest sõltuvuse vähendamiseks piisav. Ta soovitas pöörata rohkem tähelepanu ohtude vähendamisele ja rõhutas, et integreeritud taimekaitse tavade, näiteks kemikaalivabade alternatiivide ja madala riskiga taimekaitsevahendite kasutamine on säästva kasutamise direktiivi täieliku rakendamise saavutamiseks tehtavates jõupingutustes eriti oluline. Lõpuks kutsus Euroopa Parlament komisjoni ja liikmesriike üles võtma erinevaid meetmeid säästva kasutamise direktiivi rakendamise parandamiseks. Need hõlmasid integreeritud taimekaitse rakendamise hindamise suuniste koostamist, haavatavate rühmade ja üldsuse kaitsmist, suurema tähelepanu pööramist pestitsiidide madala riskiga alternatiivide väljatöötamisele ning täppis- ja digitaalse põllumajanduse edendamist pestitsiididest tuleneva ohu vähendamise vahendina.

5.1 PAREM KOOLITUS OHUTUMA TOIDU NIMEL[39]

Komisjon on toetanud liikmesriike säästva kasutamise direktiivi rakendamisel algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames korraldatud kursuste kaudu.

Komisjon korraldas aastatel 2015–2018 algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames pestitsiididega töötlemise seadmete teemal 12 koolituskursust, milles osales üle 200 ametniku kõigist 28 liikmesriigist. Need kursused andsid liikmesriikidele teadmisi pestitsiididega töötlemise seadmete katsetamisega seotud kohustuste täitmiseks.

Komisjon korraldas ka algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames pestitsiididega töötlemise seadmeid käsitlevate kursuste teise sarja, mis algas 2019. aasta kolmandas kvartalis. Need kuus kursust keskenduvad kontrolli- ja kalibreerimismeetoditele ning eeldatavasti on neil kursustel umbes 120 osalejat.

Samuti on komisjon korraldanud algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames mitu kursust, mis keskenduvad integreeritud taimekaitse rakendamisele. Need 14 kursust algasid 2018. aastal ja kestavad kuni 2020. aastani. Kursused on kohandatud erinevatele kasvatatavatele põllukultuuridele ja erinevatele põllumajandustavadele kogu Euroopa Liidus. Kursuste käigus saadud teadmised peaksid andma liikmesriikidele vajalikud vahendid integreeritud taimekaitse rakendamise hindamiseks põllumajandusettevõtte tasandil.

---

[38] Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2019. aasta resolutsioon pestitsiidide säästvat kasutamist käsitleva direktiivi 2009/128/EÜ rakendamise kohta (2017/2284(INI)), kättesaadav aadressil https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0082+0+DOC+XML+V0//ET.

[39] Algatus „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ on komisjoni koolitusalgatus, mis hõlmab toidu- ja söödaalaseid õigusnorme ning loomatervist, loomade heaolu ja taimetervist käsitlevaid eeskirju. Lisateabe saamiseks vt https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en.

5.2 TOIMEAINETE HEAKSKIITMINE

Heakskiidetud kemikaalivabade, madala riskiga ja põhiliste toimeainete arv kasvab pidevalt.

Komisjon on võtnud mitmesuguseid meetmeid madala riskiga taimekaitsevahendite turuletoomise kiirendamiseks. Need hõlmavad mikroorganisme käsitlevatele andmetele esitatavate nõuete ja mikroorganismide hindamise meetodite ajakohastamise prioriteediks seadmist 2020. aasta lõpuks ning algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames 2020. aastal korraldatavat koolitust, et suurendada mikroorganisme ja muid biopestitsiide käsitlevate taotluste hindamise oskusteavet liikmesriikides.

Heakskiidetud kemikaalivabade, madala riskiga ja põhiliste toimeainete arv on pidevalt suurenenud – vähem kui 60 toimeainelt 2009. aastal peaaegu 120 toimeainele 2019. aastal. Need toimeained annavad põllumajandustootjatele vahendid taimekahjurite tõrjeks, vähendades samal ajal taimekaitsevahenditega seotud ohtusid.

Lisaks eemaldatakse taimekaitsevahenditest kõige ohtlikumad toimeained, nagu on kirjeldatud õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi raames läbi viidud taimekaitsevahendeid ja pestitsiidide jääke käsitlevate Euroopa Liidu õigusaktide (määrus (EÜ) nr 1107/2009 ja määrus (EÜ) nr 396/2005) hindamises.

Samas tunnistatakse vajadust laiendada heakskiidetud kemikaalivabade, madala riskiga ja põhiliste toimeainete valikut, et suurendada põllumajandustootjatele kättesaadavaid kahjuritõrjevõimalusi ja vähendada nende sõltuvust kõige ohtlikumatest toimeainetest.

5.3 TEADUSUURINGUD JA INNOVATSIOON

Komisjon toetab mitut uurimisprojekti, et laiendada alternatiivsete kahjuritõrjestrateegiate, -vahendite ja -tehnoloogialahenduste valikut ning määrata kindlaks pestitsiidide kasutamise mõju keskkonnale ja inimeste tervisele.

Komisjon toetab teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020“ kaudu teadusuuringuid ja innovatsiooni, et töötada integreeritud taimekaitse toetamiseks välja jätkusuutlikumad kahjuritõrjestrateegiad, -vahendid ja -tehnoloogialahendused, näiteks uued madala riskiga tooted, bioloogilised tõrjevahendid ja otsustamist toetavad vahendid, ning määrata kindlaks pestitsiidide kasutamise mõju keskkonnale ja inimeste tervisele[40].

[40] Vt teise ühiskondliku väljakutse tööprogramm 2016–2017 (https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-food_en.pdf')

Komisjon on teise ühiskondliku väljakutse raames eraldanud 159 miljonit eurot[41] integreeritud taimekaitse, taimetervist ohustavate uute riskide, keemiliste pestitsiidide alternatiivide ja otsusetegemise tugisüsteemide alaste teadusuuringute toetamiseks. Lisaks on selle tööprogrammi kohaselt 2020. aastal kavas rahastada integreeritud taimekaitse näidisettevõtete üleeuroopalise võrgustiku koordineerimis- ja toetustegevust, eraldades selleks 6 miljonit eurot[42]. Peale integreeritud taimekaitse ja taimetervise toetab komisjon ka ökoloogilisi lähenemisviise ja mahepõllumajandust käsitlevaid teadusuuringuid, et suurendada põllumajanduse vastupanuvõimet[43].

Põllumajanduse tootlikkust ja kestlikkust käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus[44] (EIP-AGRI) ühendab programmi „Horisont 2020“ raames rahastatavad Euroopa teadus- ja innovatsiooniprojektid väiksemate töörühmadega,[45] kes töötavad riiklikul ja piirkondlikul tasandil maaelu arengu poliitika raames. Põllumajanduse tootlikkust ja kestlikkust käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse edendatav interaktiivne uuenduslik käsitlus, mis põhineb nn mitme osalejaga lähenemisviisil, soodustab koostööd osalejate vahel, kellel on erinevad, kuid üksteist täiendavad teadmised (teadlased, põllumajandustootjad, nõustajad, ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid jt), aidates seega ületada lõhet teadusuuringute ja praktika vahel ning edendada uuenduste kasutuselevõttu praktikas, eelkõige taimekaitse ja integreeritud kahjuritõrje valdkonnas.

5.4 SÄÄSTVA KASUTAMISE DIREKTIIVI TÖÖRÜHM

Komisjoni korraldatud säästva kasutamise direktiivi töörühma koosolekud annavad liikmesriikidele võimaluse arutada säästva kasutamise direktiivi rakendamist ja vahetada parimaid tavasid.

Komisjon korraldab kaks korda aastas liikmesriikide säästva kasutamise direktiivi töörühma koosolekuid, et arutada säästva kasutamise direktiivi rakendamist ja vahetada parimaid tavasid. Lisaks sellele on asjaomased sidusrühmad, nagu Pesticide Action Network (PAN) Europe, Euroopa Taimekaitseliit (ECPA) ja SPISE (Standard procedure for the Inspection of Sprayers in Europe), tutvustanud töörühma hiljutistel koosolekutel oma tööd.

---

ja teise ühiskondliku väljakutse tööprogramm 2018–2020 (SFS-04, SFS-05 ja SFS-6) (https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf).

41 Vt https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-plant-health_en.pdf.

42 Vt SFS-6-2018-2020 aadressil https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf.

43 Vt https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-18/agri_factsheets_07_ecological-approaches_ok_1545C778-C5D7-AA24-163D1DD06A4CDF2F_51894.pdf.

44 Vt https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en.

45 Vt https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/about/operational-groups.

Komisjon korraldas 2019. aasta mais säästva kasutamise direktiivi töörühma ning taimekaitsevahendite töörühma ühiskohtumise, et arutada integreeritud taimekaitset käsitleva seminari raames vastastikust huvi pakkuvaid küsimusi. Seminari eesmärk oli aidata liikmesriikidel hinnata integreeritud taimekaitse rakendamist põllumajandusettevõtte tasandil, tuginedes algatuse „Parem koolitus ohutuma toidu nimel“ raames korraldatud integreeritud taimekaitse kursustel saadud kogemustele.

2019. aasta novembris toimunud säästva kasutamise direktiivi töörühma viimane kohtumine oli ühiskohtumine põllumajandus- ja keskkonnastatistika töörühmaga ning seal käsitleti vastastikust huvi pakkuvaid küsimusi, eelkõige neid, mis puudutasid kasulikumate ühtlustatud riskinäitajate väljatöötamist.

5.5 SÄÄSTVA KASUTAMISE DIREKTIIVI VEEBIPORTAAL

Säästva kasutamise direktiivi veebiportaal hõlbustab säästva kasutamise direktiivi ja integreeritud taimekaitset käsitleva asjakohase teabe vahetamist liikmesriikide ja muude sidusrühmade vahel.

Komisjon lõi 2017. aastal spetsiaalse säästva kasutamise direktiivi veebiportaali (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en) vastavalt Madalmaade eesistumise ajal 2016. aastal loodud jätkusuutliku taimekaitse eksperdirühma ettepanekule, et hõlbustada asjaomase teabe vahetamist säästva kasutamise direktiivi ja integreeritud taimekaitse kohta.

27 liikmesriiki[46] on esitanud huvitatud isikute vahel asjakohase teabe jagamise hõlbustamiseks kokku 240 linki veebisaitidele, kus saab teha otsinguid nii teemade kui ka liikmesriikide kaupa.

5.6 PESTITSIIDIDE SÄÄSTEV KASUTAMINE PRAEGUSE JA TULEVASE ÜHISE PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA RAAMES

ÜPP toetab pestitsiidide säästva kasutamise paljusid aspekte ja neid toetatakse jätkuvalt ka tulevaste ÜPP strateegiakavadega.

[46] Bulgaaria ei ole veel esitanud linke säästva kasutamise direktiivi veebiportaalis jagamiseks.

Praegune ÜPP sisaldab mitut õigusakti, mis on pestitsiidide säästva kasutamise ja integreeritud taimekaitse seisukohast praegu ja veelgi enam tulevikus asjakohased ja tõhusad. Peamine näide on see, kuidas ÜPP on soodustanud mahepõllumajanduse märkimisväärset kasvu – 2018. aastal hariti 7,5 % kasutatavast põllumajandusmaast mahepõllumajanduslikke tootmissüsteeme kasutades (2000. aastal 2 %)[47].

Kavandatavad tulevased tingimused[48] hõlmavad integreeritud taimekaitse põhimõtete kõige olulisemaid osi, eelkõige külvikorda ja mittetootlike omadustega põllumajandusmaa minimaalse osakaalu nõudeid, samuti säästva kasutamise direktiivi muid asjakohaseid sätteid. Tähtis on ka see, et komisjon teeb ettepaneku põllumajandustootjate nõustamise süsteemi ning ÜPP võrgustike teadusuuringute ja teadmussiirde paremaks integreerimiseks. Lisaks säilitatakse ettepanekus praegused põllumajanduse keskkonna- ja kliimatoetused, millega julgustatakse põllumajandustootjaid rakendama alternatiivseid (nt bioloogilisi) kahjuritõrjemeetodeid. Praegune ÜPP hõlmab tootmise keskkonnasäästlikumaks muutmise tavasid, mille edendamiseks makstakse põllumajandustootjatele otsetoetusi, ning liikmesriikidel on tulevikus vabamad käed nn ökokavade koostamisel, sealhulgas pestitsiididele alternatiivsete vahendite edendamisel. Integreeritud taimekaitse kohustuslike põhimõtete selge kindlaksmääramine on nende kohustuslikest nõuetest kaugemale ulatuvate stimuleerivate toetuste puhul keskse tähtsusega.

On oluline, et liikmesriigid peavad nüüd oma ÜPP strateegiakavades näitama, kuidas need kavad aitavad saavutada keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide, sealhulgas säästva kasutamise direktiivi raames seatud pikaajalisi riiklikke eesmärke. See hõlmab säästva kasutamise direktiivis ette nähtud riiklikke tegevuskavasid koos nende koguseliste sihtide, eesmärkide, meetmete, ajakavade ja näitajatega, mille eesmärk on vähendada pestitsiidide kasutamisest inimeste tervisele ja keskkonnale tulenevaid ohtusid ja kaasnevat mõju. Liikmesriikide ÜPP kavade rakendamise tulemusi jälgitakse ja mõju mõõdetakse kehtestatud näitajate abil. See tagab, et ÜPP toetab komisjoni järelevalve all põllumajandustavasid pestitsiidide säästvaks kasutamiseks vastavalt vajadustele ja kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe suunistega.

5.7 DIREKTIIVI LÄBIVAATAMINE

Komisjon hindab, mil määral on direktiiv saavutanud oma kavandatud eesmärgid, võttes arvesse direktiivi rakendamisel tuvastatud puudusi ja sidusrühmade märkimisväärset muret seoses pestitsiidide kasutamisega. Hindamise tulemused on aluseks tulevastele meetmetele, mille eesmärk on vähendada keemiliste pestitsiidide kasutamist ja nendega seotud ohtusid

[47] Vt https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Organic_farming_statistics.

[48] Praeguste nõuetele vastavuse ja tulevaste kavandatud tingimuslikkuse süsteemide kaudu on olemas seos põllumajandustootjatele täieliku ÜPP toetuse tagamise ning keskkonna- ja rahvatervisealaste põhieeskirjade järgimise vahel.

vastavalt strateegiale „Talust taldrikule“ ja bioloogilise mitmekesisuse strateegiale, ning neid kasutatakse tõendusbaasina, et määrata kindlaks tulevased poliitikavalikud ja neid toetada ning vaadata läbi säästva kasutamise direktiiv.

6. JÄRELDUSED

Vähem kui kolmandik liikmesriikidest on viinud oma riiklike tegevuskavade läbivaatamise lõpule seadusega ette nähtud viieaastase tähtaja jooksul. Enamik liikmesriike, kes on oma riiklikud tegevuskavad läbi vaadanud, ei ole suutnud kõrvaldada puudusi, mille komisjon nende esialgsetes riiklikes tegevuskavades kindlaks tegi, ning vaid 20 %-s läbivaadatud riiklikest tegevuskavadest on pestitsiidide kasutamisest tulenevate riskide ja mõju vähendamise pikemaajalise strateegia raames kindlaks määratud kõrgetasemelised tulemuspõhised eesmärgid. Hoolimata neist puudustest riiklikes tegevuskavades on liikmesriigid teinud säästva kasutamise direktiivi rakendamisel edusamme. Enamik liikmesriike on sisse seadnud põhjalikud operaatorite koolitamise ja sertifitseerimise süsteemid ning kehtestanud mitmesugused meetmed vee kaitseks ning pestitsiidide ohutuks käitlemiseks ja ladustamiseks. Teisalt on integreeritud taimekaitse rakendamise tase madal ning integreeritud taimekaitse põhimõtete süstemaatilise kohaldamise kohta on vähe tõendeid.

Esimene ühtlustatud riskinäitaja näitab, et Euroopa Liidus müüdavatest taimekaitsevahenditest tulenev oht inimeste tervisele ja keskkonnale on alates säästva kasutamise direktiivi jõustumisest vähenenud. Pealegi on oht vähenenud, kuigi müüdud ja kasutatud taimekaitsevahendite kogused on jäänud suhteliselt muutumatuks, mis annab tunnistust, et Euroopa Liidus müüdavate ja kasutatavate pestitsiidide profiil on muutunud. Teine ühtlustatud riskinäitaja näitab aga erakorraliste lubadega seoses kasvu. Ometi on olemas märkimisväärsed võimalused ohtude edasiseks vähendamiseks säästva kasutamise direktiivi täielikuma rakendamise ja eelkõige integreeritud taimekaitse, sealhulgas kemikaalivabade kahjuritõrjemeetodite laialdasema kasutuselevõtu kaudu. Kooskõlas Euroopa Kontrollikoja hiljutiste soovitustega on komisjon võtnud ka kohustuse töötada välja täiendavad näitajad, et paremini kajastada pestitsiidide kasutamise arengut ja sellega seotud ohtusid, eelkõige seoses erakorraliste lubade andmisega.

Komisjoni jätkuv töö eelkirjeldatud meetmete ning auditi, kontrolli ja koolituse raames on suutnud tagada, et säästva kasutamise direktiivi rakendamine (kui mitte riiklike tegevuskavade kvaliteet) on paranemas. Juhtudel, kui liikmesriigid ei täida oma säästva kasutamise direktiivist tulenevaid kohustusi, kaalub komisjon praegu edasiste meetmete võtmist, sealhulgas võimalikke rikkumismenetlusi. Koos hindamisega valmistab komisjon ette seadusandliku ettepaneku säästva kasutamise direktiivi läbivaatamiseks.

Ühtlasi võtab komisjon strateegia „Talust taldrikule“ ja bioloogilise mitmekesisuse strateegia raames meetmeid, et vähendada 2030. aastaks keemiliste pestitsiidide kasutamist ja nendega seotud ohtusid 50 % võrra ning ohtlikumate pestitsiidide kasutamist 50 % võrra. Selleks

vaatab komisjon säästva kasutamise direktiivi läbi, tõhustab integreeritud taimekaitset käsitlevaid sätteid ning edendab alternatiivsete viiside laialdasemat kasutamist saagi kaitsmiseks taimekahjurite ja haiguste eest.